

TẤM GƯƠNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH VÀ TÁC DỤNG CỦA VIỆC NÊU GƯƠNG TRONG CÔNG TÁC XÂY DỰNG ĐẢNG

TS PHẠM VĂN KHÁNH*

BIỂU DƯƠNG CÁC ĐIỂN HÌNH TIÊN TIẾN TOÀN QUỐC
"HỌC TẬP VÀ LÀM THEO TẤM GƯƠNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH"
Hà Nội, ngày 24-01-2010

Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh với 68 tập thể điển hình tiên tiến tại Hội nghị biểu dương các điển hình tiên tiến toàn quốc "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh", Hà Nội ngày 24-1-2010

Trong đời sống chính trị, văn hóa, xã hội hiện nay, thật hiếm có con người nào được tôn vinh như Chủ tịch Hồ Chí Minh, đó là một con người vĩ đại, có đạo đức trong sáng, suốt đời phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân, cống hiến, hy sinh tất cả cho độc lập của dân tộc, hạnh phúc của nhân dân.

Đạo đức Hồ Chí Minh là kết tinh truyền thống đạo đức tốt đẹp của dân tộc và gia đình; của nhân loại và đạo đức của chủ nghĩa Mác - Lênin. Trong đó, tinh hoa văn hóa đạo đức

của chủ nghĩa Mác - Lênin có vai trò hết sức to lớn trong tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh. Ngày 13-7-1955, khi đến thăm nơi làm việc của Lênin, Bác ghi vào sổ lưu niệm: "Lênin, người thầy vĩ đại của cách mệnh vô sản. Cũng là một vị đạo đức rất cao, dạy chúng ta phải thực hiện cần, kiệm, liêm, chính"¹.

Đạo đức Hồ Chí Minh là đạo đức mới, đạo đức cách mạng, đạo đức vĩ đại "không phải vì danh vọng của cá nhân, mà vì lợi ích chung của Đảng, của dân tộc, của loài người", vì sự nghiệp giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp và giải phóng loài người. Chủ tịch Hồ Chí Minh coi đạo

* Báo Nhân Dân

đức là cái gốc của người cách mạng, do vậy phải chăm lo xây dựng và rèn luyện. Việc thi hành đạo đức của người cách mạng là những hành vi thể hiện sự thống nhất tư tưởng và hành động, hiệu quả trong thực tế và rèn luyện đạo đức suốt đời, được Hồ Chí Minh quy lại có ba mối quan hệ chủ yếu là *đối với người, đối với việc và đối với mình*. Mục đích của xây dựng, rèn luyện đạo đức là phục vụ nhân dân và nhân loại. Chính vì vậy mà trong tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh chữ “NHÂN” đứng hàng đầu. Hồ Chí Minh từng nói nhân có nghĩa là người, nói rộng ra là nhân dân và nhân loại. Người khẳng định, trong bầu trời không có gì quý bằng nhân dân, không có lực lượng nào bằng sức mạnh đoàn kết của nhân dân. Toàn bộ cuộc đời và hoạt động cách mạng của Hồ Chí Minh là tổ chức, giáo dục và mưu hạnh phúc cho dân. Ham muốn tột bậc của Người là “làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành”².

1. Tấm gương tận tụy phục vụ nhân dân

Yêu nước, thương dân nên Hồ Chí Minh suốt đời tận tụy phục vụ nhân dân. Cuộc đời của Người là tấm gương sáng ngời về đạo đức cách mạng, phấn đấu vì mục tiêu giải phóng dân tộc, giải phóng xã hội, giải phóng con người. Từ lòng yêu nước, thương dân mà Người đã bất chấp mọi hiểm nguy, gian nan, khổ cực, quyết chí ra nước ngoài tìm đường cứu nước, cứu dân. Trước lúc “từ biệt thế giới này”, trong *Di chúc*, Hồ Chí Minh “để lại muôn vàn tình thân yêu cho toàn dân, toàn Đảng, cho toàn thể bộ đội, cho các cháu thanh niên và nhi đồng”. Người căn dặn những công việc phải làm sau chiến tranh, trong đó “đầu tiên là công việc đối với con người”.

Yêu nước thương dân, thương nhân loại bị áp bức, bóc lột, theo Hồ Chí Minh thì đạo đức lớn

nhất là làm cách mạng để giải phóng dân tộc, giải phóng xã hội. Người chỉ rõ rằng, đạo đức cách mạng không vì danh vọng cá nhân mà vì lợi ích chung của Đảng, của dân tộc, của loài người. Vì thế, trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dày công xây dựng, rèn luyện đạo đức cách mạng cho đội ngũ cán bộ, đảng viên và khéo dùng khái niệm “*trung với nước, hiếu với dân*” thể hiện một tư tưởng đạo đức cơ bản yêu nước thương dân của người cách mạng. Theo Người: Trung với nước, hiếu với dân là nội dung cơ bản nhất của đạo đức mới mà người cách mạng thường xuyên tu dưỡng và thực hành cũng như người con phải hiếu với cha mẹ, với nhân dân, “ta thương cha mẹ ta mà còn phải thương cha mẹ người, phải làm cho mọi người đều biết yêu thương cha mẹ”.

Nội dung và yêu cầu của “*trung với nước, hiếu với dân*” trong điều kiện Đảng cầm quyền có nhiều vấn đề mới, do Đảng và nhân dân có chính quyền làm công cụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, thực hiện mục tiêu dân giàu, nước mạnh. Song, như Chủ tịch Hồ Chí Minh cảnh báo, ngay sau khi nước nhà vừa giành được độc lập năm 1945, Đảng cầm quyền thì cán bộ, đảng viên dễ mắc vào quan liêu, mệnh lệnh, xa rời quần chúng, nhân dân; thoái hóa, biến chất, độc đoán, chuyên quyền, tham ô, lãng phí... vi phạm quyền làm chủ của nhân dân, thậm chí có nơi, có lúc, có người chà đạp, ức hiếp dân, xâm phạm quyền lợi chính đáng của nhân dân. Và để chống các bệnh ấy, Hồ Chí Minh đã chỉ rõ rằng: Đảng cầm quyền thì cán bộ, đảng viên càng phải nâng cao tinh thần phụ trách trước Đảng và trước quần chúng, hết lòng hết sức phục vụ nhân dân. Phải yêu kính nhân dân. Phải thật sự tôn trọng quyền làm chủ của nhân dân. Tuyệt đối không được lên mặt “quan cách mạng” ra

lệnh ra oai. Phải nắm vững quan điểm giai cấp, đi đúng đường lối quần chúng, thành tâm học hỏi quần chúng, kiên quyết dựa vào quần chúng, giáo dục và phát động quần chúng tiến hành mọi chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước. Phải thật thà, ngay thẳng, không được giấu dốt, giấu khuyết điểm, sai lầm. Phải khiêm tốn, gần gũi quần chúng, không được kiêu ngạo; phải thực sự cầu thị, không được chủ quan; phải luôn luôn chăm lo đến đời sống của quần chúng. Phải “chí công vô tư” và có tinh thần “lo trước thiên hạ, vui sau thiên hạ”. Đó là đạo đức của người cộng sản. Năm 1947, Chủ tịch Hồ Chí Minh viết tác phẩm “Dân vận”, nêu bật quan điểm “trọng dân, phát huy quyền làm chủ của dân” cũng như vai trò quan trọng của công tác dân vận và chỉ ra nhiệm vụ của cả hệ thống chính trị, cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức phải làm công tác dân vận, chăm lo công tác dân vận vì “dân vận khéo thì việc gì cũng thành công”.

Vì dân, tận tụy phục vụ nhân dân là mục đích cao đẹp của đạo đức cách mạng mà Hồ Chí Minh nhiều lần dạy bảo cán bộ, đảng viên. Chủ tịch Hồ Chí Minh là tấm gương tiêu biểu nhất về đạo đức cách mạng suốt đời tận tụy lo cho dân, “hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân”. Trong *Di chúc*, Người viết: “chỉ tiếc là tiếc rằng không được phục vụ lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa”. Theo Hồ Chí Minh, cốt lõi trong đạo đức mà người cán bộ, đảng viên phải thấm nhuần và thực hành, rèn luyện suốt đời, không ngừng, không nghỉ là *cần, kiệm, liêm, chính*. Người giải thích: Cần là siêng năng, kiên trì, làm việc có năng suất; kiệm là tiết kiệm, bảo vệ của công; liêm là trong sạch, không tham ô, tham lam (kể cả tham địa vị); chính là thẳng thắn, việc thiện dù nhỏ cũng cố làm, việc ác dù nhỏ cũng cố tránh. Chủ tịch Hồ

Chí Minh đã ví bốn đức đó của con người như bốn phương của đất, bốn mùa của trời để khẳng định, thiếu một đức thì không thành người để nói lên ý nghĩa và quan hệ của cần, kiệm, liêm, chính trong đạo đức cách mạng. Và, cùng với cần, kiệm, liêm, chính, đạo đức của người cán bộ, đảng viên, nhất là trong điều kiện Đảng cầm quyền thì *chí công vô tư* là yêu cầu, phẩm chất hàng đầu. Người đã từng chỉ rõ, giặc nội xâm, kẻ thù bên trong của Đảng, Nhà nước, ở trong đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức chính là quan liêu, tham ô, lãng phí. Nguyên nhân của chủ nghĩa quan liêu, nạn tham ô, lãng phí, cái làm cho cán bộ, đảng viên vi phạm đạo đức cách mạng là chủ nghĩa cá nhân. Do đó, người cán bộ, đảng viên thật sự chí công vô tư thì phải chống chủ nghĩa cá nhân, phải rèn luyện để trở thành tấm gương về đạo đức cách mạng. Song, Hồ Chí Minh cũng nói rõ, “đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân không phải là giày xéo lên lợi ích cá nhân” mà phải chăm lo những lợi ích cá nhân chính đáng, chăm lo cho cuộc sống của cán bộ, đảng viên và gia đình họ.

2. Tác dụng gương mẫu của cán bộ, đảng viên trong công tác xây dựng Đảng

Điều có ý nghĩa sâu sắc đối với cán bộ, đảng viên trong việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh là sự gương mẫu. Bởi vì “trước mặt quần chúng, không phải ta cứ viết lên trán hai chữ “cộng sản” mà ta được họ yêu mến. Quần chúng chỉ quý những người có tư cách đạo đức. Muốn hướng dẫn nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước... Hồ hào dân tiết kiệm, mình phải tiết kiệm trước đã.

Gương mẫu về đạo đức là gương mẫu về hành động. Nói đi đôi với làm là những vấn đề cơ bản của đạo đức cách mạng, đạo đức cán bộ,

đảng viên. Việc làm gương của đảng viên phải được thể hiện ở mọi lúc, mọi nơi, mọi hoàn cảnh và điều có ý nghĩa đối với người đảng viên là tinh thần tự giác, tự nguyện.

Tháng 2 - 1967, trong một lần đến thăm tỉnh Hà Tây (nay là Hà Nội), Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói chuyện với cán bộ tỉnh và nêu rõ: “Đảng không bắt buộc ai vào Đảng cả. Vào thì có nhiệm vụ, có trách nhiệm của đảng viên, nếu sợ không phục vụ được nhân dân, phục vụ được cách mạng thì đừng vào hay là khoan hãy vào”³. Là đảng viên thì phải gương mẫu chấp hành nghiêm chỉnh Cương lĩnh chính trị, Điều lệ Đảng, nghị quyết, chỉ thị của Đảng, pháp luật của Nhà nước. Người đảng viên nói và làm theo nghị quyết của Đảng thể hiện ở việc phục tùng tuyệt đối sự phân công, điều động của Đảng và ra sức học tập, hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao. Người đảng viên hoạt động, công tác đảng hoặc được Đảng phân công làm việc, công tác trong các tổ chức khác đều phải gương mẫu trong các sinh hoạt của tổ chức, hòa mình trong phong trào thi đua, nêu cao ý thức đảng viên; thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở và nguyên tắc tập trung dân chủ, thực hiện tự phê bình và phê bình nghiêm túc, chống chủ nghĩa cá nhân, cơ hội về chính trị.

Gương mẫu cũng đòi hỏi người đảng viên phải biết hy sinh. Để chiến thắng nghèo nàn, bần cùng và lạc hậu đòi hỏi những sự hy sinh mới trên nhiều mặt. Đó là nhường thuận lợi cho đồng chí, nhận phần khó về mình trong công việc hằng ngày ở cơ quan, nhà máy, xí nghiệp, trường học..., biết rằng việc đó tốn kém thời gian, công sức hơn, quyền lợi ít hơn. Hoặc tự nguyện nhận các công việc khó khăn ở miền núi, vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo, góp phần cùng cơ sở, đồng bào ở những

nơi đó làm tốt các chủ trương, chính sách của Đảng trong điều kiện sinh hoạt vật chất, văn hóa, tinh thần còn nghèo, còn nhiều khó khăn đối với bản thân và gia đình mình. Hoặc người đảng viên nêu gương và vận động mọi người trong việc ủng hộ tiền của, công sức cho các nạn nhân chiến tranh, đồng bào vùng lũ lụt, nhường cơm, xẻ áo, xóa nhà dột nát, xóa đói giảm nghèo, thực hiện các cuộc vận động “lá lành đùm lá rách”, phát huy truyền thống, đạo lý “thương người như thể thương thân” mà Đảng, Nhà nước, các đoàn thể phát động.

Người đảng viên nêu chỉ gương mẫu, hy sinh riêng bản thân mình là chưa đủ mà cần xây dựng gia đình văn hóa. Gia đình đảng viên là một gia đình gương mẫu mới tạo điều kiện tốt để đảng viên hoàn thành nhiệm vụ của mình. Bởi lẽ, gia đình đảng viên không gương mẫu trong việc thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước thì đảng viên ấy nói không ai nghe và như thế còn lãnh đạo sao được. Ví thử đảng viên làm công tác thuế vụ, mà gia đình trốn lậu thuế thì đi thu thuế sẽ gặp rất nhiều khó khăn... Một gia đình văn hóa có nhiều tiêu chí, biểu hiện ở nhiều mặt và đảng viên thật sự là tấm gương tiêu biểu thì có vai trò quyết định trong việc xây dựng gia đình gương mẫu. Người đảng viên muốn làm được trách nhiệm lãnh đạo của Đảng giao thì trước hết phải xây dựng cho mình một gia đình hạnh phúc, hòa thuận, tiến bộ. Nói tóm lại là gia đình văn hóa tiêu biểu. Đó là một gia đình thực hiện tốt mọi chủ trương, chính sách, đường lối của Đảng, pháp luật của Nhà nước, làm tốt các chức năng của gia đình. Xây dựng gia đình gương mẫu là quyền lợi và trách nhiệm của đảng viên đối với gia đình và đất nước. Sự nghiệp đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa

đất nước, mở cửa và hội nhập đang đặt ra những yêu cầu bức thiết đòi hỏi người đảng viên phải nâng cao trách nhiệm xây dựng gia đình mình, trở thành những gia đình gương mẫu, cùng với sự gương mẫu, hy sinh của bản thân.

Khi chuyển sang thực hiện cơ chế kinh tế thị trường, mở cửa, hội nhập, tệ quan liêu, tham nhũng phát triển, không ít cán bộ, đảng viên tha hóa về phẩm chất đạo đức, vi phạm kỷ luật đảng và pháp luật do bản thân không gương mẫu, chưa xây dựng gia đình gương mẫu. Nhiều đảng viên kể cả một số là cán bộ, công chức ở cấp cao kém tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức, không thật thà tự phê bình và phê bình, nói không đi đôi với làm, nói nhiều làm ít, nói nhưng không làm, nói một đằng làm một nẻo dẫn tới vi phạm pháp luật, đã bị pháp luật xử lý và kỷ luật đảng. Những tệ nạn tham ô, lãng phí, mua quan, bán chức, chạy chức, chạy tội, tha hóa đạo đức... đã gây nên những bất bình trong nhân dân, làm giảm lòng tin của nhân dân đối với Đảng, với Nhà nước, tổn hại quan hệ Đảng với nhân dân, ảnh hưởng tiêu cực đến việc xây dựng đời sống đạo đức lành mạnh của cán bộ, đảng viên và xã hội, tác hại rất lớn đối với danh hiệu của người đảng viên và sự nghiệp của Đảng, của dân trong giai đoạn hiện nay.

Việc thấm nhuần tư tưởng đạo đức, tấm gương Hồ Chí Minh phải làm thiết thực, gắn liền quá trình phấn đấu rèn luyện lâu dài, bền bỉ của cán bộ, đảng viên và mỗi đảng viên cần nêu gương về đạo đức, tu dưỡng đạo đức cách mạng suốt đời. Cán bộ, đảng viên cần được học tập có hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh, nhất là về đạo đức cách mạng, các nghị quyết của Đảng về xây dựng, chỉnh đốn Đảng, nâng cao nhận thức tư tưởng, năng lực hoạt động thực tiễn. Trong sinh hoạt đảng, sinh hoạt cấp ủy cần thật sự mở rộng và phát

huy dân chủ, nghiêm túc tự phê bình, phê bình, đề cao ý thức phòng, ngăn ngừa suy thoái về đạo đức, lối sống của một bộ phận cán bộ, đảng viên. Mỗi cán bộ, đảng viên của Đảng thật sự tự giác rèn luyện, gương mẫu trong mọi việc, gắn bó với dân và vì dân. Cấp ủy các cấp lấy chất lượng cuộc sống của nhân dân, tinh thần, thái độ của dân đối với Đảng, Nhà nước, với cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức để đánh giá chất lượng sinh hoạt đảng, chất lượng, uy tín cán bộ, đảng viên. Đồng thời coi trọng nâng cao chất lượng và hiệu lực kiểm tra đảng viên và tiêu chuẩn hóa đội ngũ cán bộ, đảng viên. Có những chế tài cụ thể trong chống tham nhũng, lãng phí để khắc phục có hiệu quả sự thoái hóa, biến chất của đảng viên, nhất là đảng viên giữ các trọng trách ở các ngành, các cấp. Một khi kiểm tra phát hiện ra những yếu kém, thoái hóa biến chất, vi phạm pháp luật và Điều lệ Đảng của đảng viên, cán bộ, tổ chức đảng thì cần phải nhanh chóng xử lý và xử lý nghiêm minh, công bằng, đúng người, đúng tội.

Công tác thi đua khen thưởng đối với đảng viên cần biểu dương kịp thời những người hăng say công tác, có đạo đức, lối sống lành mạnh, gương mẫu, nêu cao danh hiệu đảng viên và xây dựng gia đình văn hóa, tạo ra khí thế phấn khởi, quyết tâm cao cho mọi đảng viên thực hiện các nhiệm vụ chính trị, quyết tâm đưa nghị quyết của Đảng vào cuộc sống. Đảng và Nhà nước cũng cần đề ra những chính sách mới chăm lo cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức cả vật chất, văn hóa phù hợp với lao động, cống hiến của họ và sự phát triển kinh tế, văn hóa của đất nước.

1. *Hồ Chí Minh Biên niên tiểu sử*, CTQG, H, 2008, tr.118-119

2. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 2002, T.4, tr.161

3. *Sđd*, T.12, tr.222.